

Լիբանանեան Լուրեր

Նոյնիսկ Կլիման Զի Խնայեր Լիբանանը

Պաղ կլիմայի ալիքը, տակաւին կը հարուածէ Լիբանանը: Ըստ օդերեւութաբանական աղբիւրներու, երկրին տարածքին տիրող ցուրտ կլիման պիտի շարունակուի յառաջիկայ օրերուն եւս ու աստիճանաբար բարելաւուի Ուրբաթ կէսօրուընէ սկսեալ:

Քաղաքական գետնի վրայ ՄԱԿ-ի ընդհանուր քարտուղարը աւարտեց Լիբանան իր այցելութիւնը, իր աւարտական ասուլիսին մէջ յայտարարելով, որ Լիբանանի վիճակը լուրջ եւ ցաւալի է:

Ան կոչ ուղղեց քաղաքական ուժերուն համախմբուելու:

Ընկերատնտեսական գետնի վրայ Ընդհանուր Զարտուղարը նկատեց, որ ժողովուրդը կը գտնուի անօթութեան շեմին:

Ան նաեւ կարեւոր համարեց Երեսփոխանական արդար ընտրութիւններ իր ժամանակի կայացնել:

Միջազգային Լուրեր

Պիլ Կէյթց Կը Պնդէ՝ «Համավարակը Կ'աւարտի 2022-ին»

Ամերիկացի գործարար, միլիառատեր, Microsoft ընկերութեան հիմնադիր Պիլ Կէյթցը կանխատեսած է, որ «Քորոնա»ի «Օմիքրոն» հիմնամանրեով պայմանաւորուած ալիքը կը տեւէ մօտ երեք ամիս, սակայն համավարակը կրնայ աւարտիլ անով: «Երբ կը թուի, թէ կեանքը կը վերադառնայ իր բնականոն հունին, կրնանք յայտնուիլ համավարակի վատագոյն շրջանին: Այս բոլորին մէջ լաւ լուրը այն է, որ «Օմիքրոն»ը այնքան արագ կը տարածուի, որ երբ այն գերիշխող դառնայ երկրի մը մէջ, ալիքը այդ երկրին մէջ կը տեւէ 3 ամիսէն աւելի քիչ: Այդ քանի մը ամսուան մէջ կրնայ վատ ըլլալ, սակայն ես դեռ կը հաւատամ, որ եթէ ճիշտ քայլեր ընենք, համավարակը կ'աւարտի 2022 թուականին», իր թուիթթըրէան Էջով գրած է Կէյթցը:

Վերջինս յաւելած է, որ «համավարակը օր մը կ'աւարտի, եւ որքան լաւ ինսամենք միմեանց, այդ օրը աւելի շուտ կու գայ»:

Հայկական Լուրեր

Հրաչեայ Սարգսեան Ընտրուեցաւ Երեւանի Քաղաքապետ

Երեւանը նոր քաղաքապետ ունի. այսուհետ այդ պաշտօնը կը զբաղեցնէ քաղաքապետի առաջին տեղակալ՝ Հրաչեայ Սարգսեան:

«Իմ քայլը» խմբակցութիւնը անվստահութիւն յայտնեց արդէն Նախկին քաղաքապետ՝ Հայկ Մարութեանին: Աւագանիի գրանցուած 56 անդամներէն 44-ը կողմ քուէարկած է «Երեւանի քաղաքապետին անվստահութիւն յայտնելու» նախագիծին, 10-ը՝ դէմ, 3 քուէաթերթիկ ալ անվաւեր համարուած է: Աւելի կանուխ, Երեւանի աւագանիի «Իմ քայլը» խմբակցութիւնը նախաձեռնած էր քաղաքապետ Հայկ Մարութեանին անվստահութիւն յայտնելու գործընթաց, քաղաքապետի պաշտօնին առաջադրելով Հրաչեայ Սարգսեանին թեկնածութիւնը:

«Թող Հեքիաթներ Զպատմեն...» Ըստ Մարութեանի՝ Իշխանութիւնները Կը Գործեն «Նեղ Հաշիւ»Ներով

Ես անցեալ տարի որոշեցի դուրս գալ «Քաղաքացիական պայմանագիր» կուսակցութենէն, ընդ որում՝ պատերազմը քանի մը ամիսով յետաձգեց այդ որոշման իրագործումը: Այս մասին Երեւանի աւագանիի նիստին յայտարարեց քաղաքապետ Հայկ Մարութեանը, որուն «Իմ քայլը» իշխող խմբակցութիւնը անվստահութիւն յայտնած է:

«Նոյեմբերի 9-ից յետոյ սպասել եմ, որ երկրում իրավիճակը հանդարտուի, կայունանայ եւ նոր Դեկտեմբերի 7-ին ներկայացրի կուսակցութիւնից դուրս գալու դիմումը: Սուրէն Պապիկեանին եմ դիմումս տուել եւ յանձնելիս ասել եմ եղբայր, որպէսզի որեւէ քաղաքական ուժ իր քաղաքական նպատակների համար չփորձի շահարկել սա, ես սրա մասին ոչ մի դէպքում հրապարակային չեմ ասելու, ասել եմ՝ դուք կը խօսէք սրա մասին այն ժամանակ, երբ ձեզ հարմար կը լինի: Ինչպէս տեսնում էք՝ ես իմ խօսքը պահել եմ, եւ նրանք այս մասին խօսել են, երբ իրենց յարմար է եղել, երբ ինձ անվստահութիւն են յայտնել», ըսաւ ան:

Ինչ վերաբերում է փութածութեան դէմ պայքարին, ապա Հայկ Մարութեան ըսաւ. «Վստահաբար ասում եմ, որ քիչ կը գտնեք գերատեսչութիւններ կամ չէք գտնի, որ իրենց համակարգի ներսում եղած կոռուպցիոն դրսեւորումների վրայ աւելի շատ նիւթեր ուղարկած լինեն իրաւապահներին, քան մենք ենք ուղարկել: Պնացեք հարցրեք, վիճակագրութիւն ուզեք, տեսնենք ով է ապելի լապ պայքարում կոռուպցիայի դէմ»:

Երեւանի քաղաքապետը հաստատեց, որ աւագանիի իր խմբակցութեան հետ կապը կորսնցուցած է եւ բացատրեց, թէ ինչու: Ան օրինակ բերաւ, որ երբ աւագանին պետք է համաձայնութիւն տար հանրակառքերու գնման, սակայն նեղ խմբակային շահը վեր դասած է ամբողջ համայնքի շահին: «Թող հեքիաթներ չպատմեն, որ կառավարութիւնն ուզում էր աւելի լաւ ավտոբուսներ գնել, գնող էին, թող գնէին», ըսաւ ան:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վեհափառ Հայրապետը Հանդիպեցաւ Կաթողիկոսարանի Հայագիտական Կեդրոնի Աշակերտութեան Հետ

Չորեքշաբթի, 22 Դեկտեմբեր 2021-ին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը աւելի քան ժամ մը հանդիպում ունեցաւ Կաթողիկոսարանի Հայագիտական Կեդրոնի աշակերտութեան հետ: Նորին Սրբութիւնը գնահատեց Կեդրոնի աշակերտութեան ցուցաբերած նախանձախնդրութիւնը:

ու գործօն մասնակցութիւնը դասընթացներուն: Ան իր խօսքին մէջ շեշտեց Կեդրոնին կարեւոր դերը՝ հայագիտական նիւթերուն զարգացման գծով, ապա անդրադարձաւ հայ ժողովուրդը ընդհանրապէս եւ Սփիւռքը մասնաւորաբար դիմագրաւող մարտահրաւերներուն:

Այս առիթով Վեհափառ Հայրապետը նաեւ իր գնահատանքը յայտնեց Կեդրոնի երկար տարիներու ժրջան տնօրէն Ժիրայր Դանիելեանին, որ առողջապահական պատճառով կը գտնուի Միացեալ Նահանգներու մէջ, եւ Նորանշանակ տնօրէն Ահարոն Շիրումեանին մաղթեց յարատեւ յաջողութիւն:

Յաղթանակա Կը Նուիրեմ Հայաստանին. Մալենա

«Մանկական Եւրոտեսիլ 2021» երգի միջազգային մրցոյթին յաղթած Հայաստանի պատուիրակ Մալենան, որու շնորհիւ մրցոյթը 2022-ին տեղի պիտի ունենայ Հայաստանի մէջ, Դեկտեմբեր 22-ին Հայաստանի պատուիրակութեան հետ վերադարձած է հայրենիք:

Լրագրողների հետ զրոյցին Մալենան խոստովանած է, որ առաջ նման մեծ բեմի վրայ ելոյթ չէ ունեցած, ուստի սկիզբը լարուած էր, սակայն փորձերու ընթացքին յուզմունքը անցած է, իսկ համերգին օրը ելոյթէն մեծ բաւականութիւն ստացած է:

«Յաղթանակա կը Նուիրեմ Հայաստանին, իմ հայրենու. ես ձեզ շատ-շատ կը սիրեմ», շեշտած է 14-ամեայ Մալենան:

Երգչուհին յայտնած է, որ շատ կը փափաքի մեծ արուեստագետ դառնալ, բարձր պահել Հայաստանի անունը ամէն երկրի մէջ եւ ճանչցուած ըլլալ:

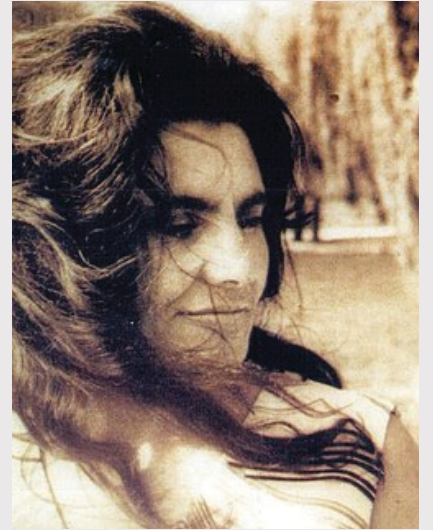
Պատմութեան Մէջ Այսօր

Մետաքսէ

Մետաքսէ (Մետաքսէ Պօղոսեան, 23 Դեկտեմբեր 1926, Արթիկ - 10 Օգոստոս 2014, Երեւան, Հայաստան), գրող, բանաստեղծ, արձակագիր, թարգմանիչ եւ հասարակական գործիչ, Հայաստանի գրողներու միութեան անդամ, արցախեան շարժման աշխուժ մասնակից:

Կանուխէն որբացած Մետաքսէ, 1952 թուականին աւարտած է Երեւանի Խաչատուր Աբովեանի անուան պետական մանկավարժական, այնուհետեւ՝ Գրողներու միութեան կից Մոսկուայի Կորքի անուան գրականութեան հաստատութիւնները:

Որպէս նաւաստի աշխատած է «Լիպեցկ» շոգեմալին մէջ, ինչով

եղած է Եգիպտոս եւ Ալպանիա: 1963-էն Հայաստանի Գրողներու միութեան անդամ էր: 1989-91-ին եղած է Հայաստանի Մայրութեան հիմնադրամի փոխ-նախագահը, 1992-95-ին՝ արցախեան պատերազմի զինուորներու աջակցութեան յանձնաժողովի նախագահը:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան Կողմէ 125.000 Եւրոյի Յատկացում Լիբանանի Հայկական Վարժարաններուն

Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան Հայկական Բաժանմունքը 125.000 Եւրո յատկացուցած է Լիբանանի 16 հայկական վարժարաններուն: Այս քայլը կը յաջորդէ 2021-ի սկզբին դպրոցներուն կատարուած 650 գրասալիկներու (tablets) եւ 50 համակարգիչ ներու նուիրատուութեան:

FUNDAÇÃO
CALOUSTE
GULBENKIAN

Իր հիմնադրութենէն ի վեր, Կիւլպենկեանի Հայկական Բաժանմունքը միշտ յատուկ ուշադրութիւն դարձուցած է Միջին Արեւելքի հայկական վարժարաններուն: Վերջին տարիներուն, Բաժանմունքը Լիբանանի համար համապարփակ ռազմավարութիւն մը մշակած է՝ իւրայատուկ տեղ տրամադրելով հայ համայնքէն ներս գործող վարժարաններուն:

Այսօր Լիբանանը կը դիմագրաւէ իր պատմութեան ամենածանր տնտեսական ճգնաժամերէն մէկը: Ի պատասխան՝ Բաժանմունքը ժամանակաւորապէս սառեցուցած է 2020 թուականին մեկնարկած դպրոցական նպաստներու իր ծրագիրը: Երեք դպրոցներու համապարփակ կրթական ծրագիրներու մշակումին աջակցելու փոխարէն, Բաժանմունքը այժմ կ'աջակցի բոլոր դպրոցներուն՝ անոնց ակնետաճգելի կարիքները հոգալու նպատակով:

Տրամադրուող այս օժանդակութիւնը մասնիկ մըն է Լիբանանի մէջ Բաժանմունքին այլ նախաձեռնութիւններուն՝ կրթաթոշակներ, յատուկ կրթութեան ուղղուած ծրագիրներ, ուսուցիչներու վերաորակաւորում, հրատարակութիւններ եւ երիտասարդներու մշակութային ծրագիրներու աջակցութիւն:

Լրացուցիչ տեղեկութիւններու համար այցելեցէք Բաժանմունքին կայքէջը <https://gulbenkian.pt/armenian-communities/>

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՈԱԿ Մ. Տամատեան ակումբի անդամական ժողովը տեղի պիտի ունենայ Երեքշաբթի 4 Յունուար 2022-ի երեկոյեան ժամը 7:30-ին Թեքեան կեդրոնի մէջ, Ժըմմեյզի:

Դեպքեր Անձնական Փորձառութենէս

ԳԵՈՐԳ ԶԵՕՇԿԵՐԵԱՆ
«Զարթոնք»ի երէց Աշխատակից

Երբ ընտանեօք Երուսաղէմէն փոխադրուեցանք Սուրիոյ Հալէպ քաղաքը 1948-ին, վեց տարեկան էի: Ճտողներս Այնթապի ըլլալով, զիս արձանագրեցին Կրթասիրաց վարժարանը: Դպրոցը ան ժամանակ ուներ երկու բաժին, աղջկանց եւ մանչերու: Աղջկանց բաժինը կը պարփակէր նաեւ մանկապարտեզը, իր չորս դասարաններով:

Ուրեմն երկու տարի մանկապարտեզ եւ մէկ տարի ալ առաջին դասարանի աշակերտ՝ աղջկանց բաժինը մնալէ ետք, փոխադրուեցայ մանչերու բաժինը: Ան ժամանակ մեր տնօրէնն էր Գրիգոր Պողարեանը, իսկ աւագ ուսուցիչն էր Յովակիմ Պազգալեանը: Ստորեւ՝ դրուագներ անոնց կեանքէն:

Գրիգոր Պողարեան

Յայտնի մտաւորական Գրիգոր Պողարեան Գարեգին քահանայ Պողարեանի չորս մանչ զաւակներէն մին էր: Անոր երէց եղբայրն էր Երուսաղէմի Սուրբ Յակոբայ միաբանութեան յարգուած անդամ եւ Նշանաւոր ձեռագրագետ Նորայր արք. Պողարեանին:

Որպէս տնօրէն՝ Գրիգոր Պողարեան խիստ էր եւ իր շուքը ծանր: Ան երբ փակէն ներս մտնէր, աշակերտները եղած տեղերնին կը քարանային եւ ամէն խօսակցութիւն անմիջապէս կը դադրէր: Ան վեցերորդ դասարանի աշակերտներուն կը դասաւանդէր Հայերէն լեզու եւ ընդհանուր ազգաց պատմութիւն:

Այս դէպքը կը պատահէր 1952 թուականին, երբ ես տաս տարեկան եւ երկրորդ դասարանի աշակերտ էի: Այդ ժամանակ՝ Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը դասաւանդութիւնները մինչեւ կէսօր միայն կ'ընթանային:

Ուրբաթ օր մը տնօրէնին գրասենեակը գացի, արտօնութիւն առնելու որ յաջորդ օր բացակայէի դպրոցէն: Երբ հարց տուաւ թէ ինչո՞ւ, պատասխանեցի որ մօրս հետ բաղնիք պիտի երթայի . . .

Ան՝ բարկացած ոտքի ելաւ եւ զիս յանդիմանեց ըսելով,

Այս տարիքիդ տակաւին մօրդ հետ բաղնիք կ'երթա՞ս!

Անակնկալի եկած եւ սաստիկ կերպով ամչնալով, դուրս վազեցի գրասենեակէն եւ այդ եղաւ իմ վերջին բաղնիքագնացութիւնս՝ մօրս հետ: Յետ այսու, բաղնիք սկսայ երթալ իրիկունները՝ հօրս եւ հօրեղբօրս հետ միատեղ:

Հոս պէտք է յիշեմ որ կիները ցերեկները կ'երթային բաղնիք, գիշերները վերապահելով Էրիկ մարդոց, այդ էր այդ ժամանակներու ընթացիկ սովորութիւնը:

Իմ աւարտական տարիս, 1956-ը եղաւ իր պաշտօնավարութեան վերջին տարին, որմէ ետք ան փոխարինուեցաւ Արմէն Տէր Պետրոսեանով, Սորպոն աւարտած ուրիշ մտաւորական մը: Այդ տարին՝ Պարոն Պողարեան ընտանիքով փոխադրուեցաւ Պէյրութ, ուր ապրեցաւ մինչեւ իր մահը:

Յովակիմ Պազգալեան

Սիրուած եւ յարգուած ուսուցիչ Յովակիմ Պազգալեանը գիտութիւն եւ ուսողութիւն կը դասաւանդէր բարձրագոյն դասարաններուն: Ան նաեւ խմբագրական կազմի անդամ էր Հալէպահայ ուսուցչական միութեան կողմէ հրատարակուող «Բուրաստան» մանկապատանեկան ուսանողական պարբերաթերթին, Հայկ Պարիկեանի եւ այլոց կողքին:

Այս դէպքը կը պատահէր 1956 թուականին, երբ ես 14 տարեկան եւ աւարտական դասարանի աշակերտ էի: Մեր դասարանի պատասխանատու ուսուցիչն էր Պարոն Պազգալեանը:

Այդ ժամանակ՝ դպրոցական օրուան ընթացքին, ուսուցիչները կարգով հերթապահ կ'ըլլային զբօսանքներուն, որպէսզի կարգապահութիւնը սահուն կերպով ընթանար: Գնդակ խաղալը արգիւտած էր, որովհետեւ պատուհաններուն ապակիները յաճախ կը կոտորուէին գնդակին զարկէն:

Պարոն Պազգալեանի հերթապահութեան օրերէն մին, ես հետն էի խորհրդակցութեան համար: Յանկարծ փոքրիկ աշակերտներէն մին մօտեցաւ իրեն եւ բարկացած զանգատեցաւ որ աշակերտ մը զինք էշ կոչած էր . . .

Պարոն Պազգալեան հանդարտութեամբ ըսաւ աշակերտին,

Դուն ալ տղաս, ինծի էշ ըսէ . . .

Երբ աշակերտը զարմացած իրեն կը նայէր՝ ան շարունակեց, Տղաս, երբ ինծի էշ ըսես՝ ես էշ կ'ըլլամ:

Ուրեմն մտիկ մի՛ ընէր իրեն ու շարունակէ քու խաղդ: Թող ինք ամչնայ իր ըսածէն ու վերջ:

Սա իմաստուն եւ կտրուկ լուծում մըն էր յառաջացուած հարցին՝ որ մինչեւ հիմա դրոշմուած մը մնայ իմ յիշողութեանս մէջ:

Յոյսը Սարդարապատի Չանգակներն Են

ԲԱԳՐԱՏ ԷՍԴՈՒԳԵԱՆ

44օրեայ պատերազմի մասնակից կամաւոր մը, որ անցեալին Նոյնպէս կամաւոր մասնակցած էր Արցախեան առաջին պատերազմին, կը մեկնաբանէր երկու կռիւներու տարբերութիւնը: «Այն ժամանակ համարեա իրարու հաւասար զէնքով պատերազմեցանք: Մեր եւ իրենց ձեռքին Նոյն Զաւաշնիքովն էր: Մենք ունէինք հայրենիքը օտարի լուծէն պաշտպանելու կամքը, ինչ որ իրենք չունէին: Իսկ այս անգամ, լման 30 տարի հայրենի երկիրը ազատագրելու քարոզչութեան ազդեցութեան տակ յաղթանակի կամքով եկողը թշնամին էր: Աւելին՝ ունէր զէնքի գերակշռութիւն: Անգոր մնացինք, Նոյնիսկ սարսափի մատնուեցանք ԱԹՍ-ներու դիմաց: Եւ մանաւանդ՝ հակարակորդը ռազմափորձերով պատրաստուած էր յարձակման ու մենք յանկարծակիի եկած»:

Անհատական այս վկայութիւնը լաւագոյնս կը բացատրէ պատահածը եւ հետեւեալները: Խօսակիցս չուզէր քաղաքական մեկնաբանութիւններ տալ: Համոզուած է թէ մարտնչող բանակի ամենավատ սպառնալիքն է քաղաքականութիւնը: «Զինուորը պիտի հնազանդի հրամանատարի հրամաններուն եւ արհեստավարժ կերպով պիտի կատարէ իր պարտականութիւնը, Նոյնիսկ կեանքը զոհելու գնով»:

Բայց նաեւ գիտէր թէ թաւշեայ յեղափոխութիւնով գահընկէց եղածներու եկթակայ սպաներ այս պատերազմը վրիժառութեան առիթ համարեցին եւ զինուորին հրամայեցին դիրքերը լքել ու մաշկը ազատել:

Պարտութենէ ետք ստեղծուած քաղաքական ճգնաժամը արգելք եղաւ նման դաւաճանութեան հեղինակներուն արժանի կերպով հարցաքննման:

Այս պայմաններու տակ շատ հասկնալի է Իլիամ Ալիեւի ամբարտաւան ելոյթները: Ան հիմա ունի շփանալու բազմաթիւ պատճառներ: Անոնց կարեւորագոյնն է համաշխարհային դիւանագիտութեան ցուցաբերած անտարբերութիւնը: Նաւթ-տուրքներու շնորհիւ Ալիեւ հազած է անպատժելիութեան պատմութեանը, որ Թուրքիոյ նախագահին հազածին հետ Նոյն դերձակին ձեռքէն ելած է:

Հարիւրամեայ դաժան փորձերով տեսած ենք թէ հայը, աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն նման չէ ունեցած, չունի, եւ պիտի չունենայ բարեկամ պետութիւններ: Պետութիւնները իրարու մերձեցնող միայն ու միայն անոնց շահերուն համընկնումն է: Երբ երկու պետութիւններու միջեւ կան փոխադարձ շահարկման եղանակներ, անոնք կը ներկայանան իբրեւ բարեկամ, կամ աւելի դիւանագիտական եզրով՝ դաշնակից:

Ազերպայճան ունենալով շահութաբեր լծակներ, դիւրաւ դաշնակից կ'ըլլայ Իսրայէլի, Թուրքիոյ կամ Ռուսիոյ Դաշնութեան հետ: Բացի Ռուսիոյ Դաշնութենէն, Պաքուին մեծ քանակութեամբ զէնք ու զինամթերք տրամադրող այս երկիրները իրենց արտադրութիւնը կ'ապահովեն ԱՄՆ եւ Եւրոպական երկիրներէ ստացած գիտելիքով ու թէխնիկական սարքերով: Մեզի համար աւելի կարեւոր է այս ժխտական պայմաններու դիմաց հայուն պատասխանը: Նախ նշենք որ այս հարցադրումի պատասխանը հաւանականութիւններէն մէկը ճշդելով չենք կրնար գտնել: Այդ, կարելի է ընտրել տարբերակ մը, ըստ որում անհատը պիտի ըսէր «Կարճա՛ւ կեանք մըն ինծի պարգեւուածը եւ չեմ ուզեր այդ պարգեւը ապագայ չունեցող երկրի մը համար սպառել»:

Նոյնիսկ անհատը յանուն իր զաւակներուն բարօրութեան կրնայ լքել երկիրը: Այդ ալ հասկնալի է: Բայց երբ կան մարդիկ, որոնք ի գին բոլոր խոչընդոտներու չեն լքեր հայրենի երկիրը ու կը ջանան համակերպիլ բոլոր տեսակի զրկանքներուն, որպէսզի յարմար բոլոր առիթներով յաղթահարեն զանոնք, պարտինք հաստատել թէ առաջին խմբակին պատկանողները լքած են ոչ միայն հայրենի երկիրը, այլ հայ կոչումին սահմանած բոլոր արժանիքները:

Ալիեւի անպատկառ սպառնալիքներուն իբր պատասխան մեր ժողովուրդը կրկին անգամ կը հնչեցնէ Սարդարապատի զանգակները, որոնք շատ աւելի դժուար օրերուն սանձեցին ազգը ոչնչացնել ուխտած թշնամին:

«Ակօս»

Մշակութային Արձագանգ

Հայկական Ասացուածքներ Թրքերէն Թարգմանուած Գիրքի շնորհանդէս

ՅԱԿՈԲ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Հայ ազգը, Կիլիկեան թագաւորութեան անկումէն ետք, կորսնցնելով երկիր ու պետութիւն, ենթարկուեցաւ Օսմանեան կայսրութեան տիրապետութեան: Հայ ժողովուրդը կորսնցուց ո՛չ միայն պետութիւն ու երկիր, այլ նաեւ յարաբերաբար մշակոյթ եւ լեզու: Հայկական

մշակոյթը մօտաւորապէս 600 տարիներ շարունակ գտնուելով թրքական տիրապետութեան տակ, պարտադրաբար ընկալած է նաեւ այդ քոչուր ցեղերուն մշակոյթը, սովորութիւնները եւ լեզուն: Հակառակ անոր որ ներկայ Թուրքիոյ բնակչութեան միայն 20 տոկոսը թուրք է, ըստ պատմական աղբիւրներուն, սակայն Թուրքիան կարողացած է բռնի կերպով իշխել եւ թրքացնել բնակչութեան մեծամասնութիւնը կամ՝ թրքախօս դարձնել զանոնք, մանաւանդ Կիլիկիոյ շրջանի բնակչութեան մէջ, ինչպէս՝ հայերը, ասորիները, յոյները, քիւրտերը, արաբները եւայլն:

Ահաւասիկ 126 էջերու մէջ ամփոփուած սոյն գրքոյկը, որուն հեղինակն է Նոյն վարժարանին եւ ուսուցիչներուն հունձքէն հասակ առած իմ գրչեղբայր Գեորգ Զեօշկերեանը, կը ներկայացնէ Օսմանեան տիրապետութեան ժամանակաշրջանին գործածուած ասացուածքներու տրցակ մը, որոնք

մինչեւ մեր նախկին սերունդի անդամներուն կողմանէ (ըլլալով թրքախօս), գործածութեան մէջ էին: Թեքեան Մշակութային Միութեան վարչութեան կազմակերպութեամբ պատրաստուած երեկոյ մըն էր վերոյիշեալ գիրքին շնորհանդէսը, որ տեղի ունեցաւ 12 Դեկտեմբերի 2021-ի երեկոյեան ժամը 5.00-ին, Պէշկէօթիւրեան կեդրոնին մէջ, Ալթատինա, Գալիֆորնիա: Ներկաներու բազմութեան նպատակը կարելի չէր գուշակել թէ՛ հետաքրքրութիւնը հեղինակին կամ՝ ասացուածքներուն էր ուղղուած: Երկու պարագաներուն եւս, սրահը յարատեւ զուարթ մթնոլորտի մէջ էր, մին՝ հեղինակին, (եթէ ծանօթ էք իրեն) իսկ միւսը՝ գիրքի պարունակութեան համար:

Հանդիսութեան բացումը կատարեց ԹՄՄ-ի վարչական Սիրան Օգնայեան, բարի գալուստ մաղթելով ներկաներուն, ապա ներկայացնելով օրուան բանախօսները: Օգնայեան ապա հրաւիրեց 4 պարման-պարմանուհիներ, որոնք Փասատինայի Պլէր երկրորդական վարժարան կը յաճախեն, արտասանելու համար բոլորովին անակնկալ եւ առաջին անգամ ըլլալով, հայկական արտասանութիւններ... Համբէնական բարբառով: Ներկաները հրճուանքի եւ յուզումի մթնոլորտի մէջ թողեցին այդ երիտասարդները՝ Լուլու Էքիզեան, Սօֆի Եուսէֆեան, Էլեն Վարդանեան եւ Տարօն Եագուպեան:

Յաջորդ բանախօսն էր տոքթ. Գրիգոր Սիմոնեան, ՀԲԸՄ-ի Գրիգոր Սաթամեան թատերախումբի վարչութեան ատենապետ, որ ընթերցումներ կատարեց Գեորգ Զեօշկերեանի գիրքէն:

Գրիգոր Սաթամեան կատարեց գիրքին ներկայացումը: Անկասկած կրնանք ըսել թէ աշխարհի հայերուն մէջ քաջածանօթ անուն մըն է Գրիգոր Սաթամեանը իր բազմավաստակ մշակութային եւ թատերական գործունեութեամբ: Ան

վկայուած է Անգլիոյ Bristol Old Vic թատերական դպրոցէն եւ տարած բազմաբեղուն գործունեութիւն Լիբանանի, Միացեալ Նահանգներու եւ այլ զանազան երկիրներու մէջ ուր հայկական գաղութներ գոյութիւն ունին: Ան իր թատերական նուիրեալ գործունեութեան կողքին դասաւանդած եւ հիմնած է թատերախումբեր Նիւ Եորքի, Պոսթըրի, Լոս Անճելըսի, Պուէնտո Այրեսի, Ֆիլատելֆիայի եւ այլ զանազան քաղաքներու մէջ:

Գրիգոր Սաթամեան ոչ միայն կարողացած էր գիրքը, որ կը ներկայացուէր հասարակութեան, այլ նաեւ եղած է գիրքի հեղինակին աշխատակիցը: Ան՝ հմուտ ըլլալով գիրքի ասացուածքներու աղբիւրներուն, որոնք ինչպէս նշեցինք վերեւը, ներկայացուց գիրքին հրատարակման դրդապատճառը, որ կը միտէր պահպանել հայկական ժառանգական ասացուածքներու հարստութիւն մը, որը ժամանակի ընթացքին անհետ պիտի կորսուէր նոր սերունդին մէջ, անոր ոչ հետաքրքիր

կամ հետեւողականութեան պատճառով: Սաթամեան խնամքով պատրաստած էր ասացուածքներուն տարբեր դասերու տրցակներ որոնց համար բեմ հրաւիրեց գիրքի հեղինակը, թրքերէնով ներկայացնելու եւ ապա թարգմանելու համար զանոնք: Երեւակայեցէք գիրքի մը ներկայացումը որուն պարունակութիւնը ինքնին խիստ առիթ է, իսկ ներկայացումը, Սաթամեանին յատուկ երգիծական կերպարով, առաւել եւս գիրքի հեղինակին՝ Գեորգ Զեօշկերեանին կողմէ կը կատարուին:

Տարբեր մշակութային եւ գրական ձեռնարկներէ այլ զանազանուած, շատ հաճելի եւ բոլորովին ազատ ու նոր կերպարով ներկայացուած գիրքի շնորհանդէս մըն էր, ուր ներկաները ըմբռնեցին իւրաքանչիւր ասացուածք ու ներկայացում:

Հանդիսութեան աւարտին, կատարուեցաւ նաեւ գիրքին գինեծօնը, ապա ներկաները հրաւիրուեցան հիւրասիրութեան:

Ընթերցողին կը մաղթեմ հաճելի ընթերցում գիրքին եւ շնորհակալութիւն ԹՄՄ-ի վարչութեան:

Սփիւռքահայ Կեանք

Ս. Գրիգոր Նարեկացիի «Մատենան Ողբերգութեան» Աղօթամատենանի Արեւմտահայերէն Նոր Թարգմանութեան Շնորհանդէսը Արեւմտեան Թեմէն Ներս

Չորեքշաբթի՝ 15 Դեկտեմբեր, 2021-ի երեկոյեան ժամը 7:00-ին՝ Թեմիս Բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Ս. Յովնան Ս. Արքեպիսկոպոս Տէրտէրեանի բարձր հովանաւորութեամբ եւ օրհնութեամբ՝ Առաջնորդարանի «Համբար Ընտանիք» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հոգ. Տ. Տաճատ Ծ. Վրդ. Եարտըմեանի կողմէ իրականացուած՝ Սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի «Մատենան Ողբերգութեան» Աղօթամատենանի արեւմտահայերէն թարգմանութեան շնորհանդէսը, որուն եկած էին մասնակից ըլլալու բազում հաւատաւոր եւ ընթերցասէր հայորդիներ:

Ձեռնարկին բացումը եւ հանդիսավարութիւնը գեղեցիկ կերպով կատարեց՝ Արժ. Տ. Գեորգ քնյ. Աբեանը, ով բարի գալուստի եւ բացման խօսքէն յետոյ՝ համապարփակ ձեւով ներկայացուց հեղինակին եւ անոր կողմէ կատարուած մեծածաւալ թարգմանական աշխատանքը: Տէր հօր բանաձեւումներէն ակնյայտ էր, որ ան լիովին եւ խորքային իմաստով

ծանօթացած էր Հայր Սուրբի ներաշխարհին: Բացման խօսքէն յետոյ, երեկոյին իր քաղցրահունչ երգ ու տաղով հոգեզմայլ եւ հաճելի պահ մը պարգեւեց Սրբոց Դեռնոյեանց Առաջնորդանիստ Մայր Տաճարի «Շնորհալի» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ՝ Բրշ. Ռաֆֆի Սրկ. Միքայէլեանի: Ապա խօսքը տրուեցաւ օրուան բանախօս եւ թարգմանութեան հեղինակ՝ Հոգ. Տ. Տաճատ Ծ. Վրդ. Եարտըմեանին, ով նախապէս իր շնորհակալութիւնը եւ երախտագիտութիւնը յայտնելով՝ Թեմիս Բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Ս. Յովնան Ս. Արք. Տէրտէրեանին՝ գրքի հրատարակութեան եւ այս օրինակ գեղեցիկ շնորհանդէսի կազմակերպման համար, հանգա-

մանօրէն ներկայացուց Նարեկացիի աղօթամատենանի իր կատարած թարգմանութեան ընթացքը, որ տեւած է շուրջ քսանվեց տարիներ: Հայրը Սուրբը իր խօսքին մէջ ամենայն խորութեամբ եւ մանրամասնութեամբ ներկայացուց աղօթամատենանի նիւթը՝ ներկաներուն փոխանցելով բաւականին արժեքաշատ եւ ուսանելի տեղեկութիւններ: Հայր Սուրբը անդրադարձ կատարեց նաեւ յաղթահարուած այն դժուարութիւններուն՝ յատկապէս լեզուական որոշ կառոյցներու հասկանալի դարձնելու առումով, որոնք ի յայտ էին եկած թարգմանութեան ընթացքին:

Հուսկ ամենայնի, օրհնութեան խօսքով հանդէս եկաւ Թեմիս Բարեխնամ Առաջնորդ՝ Գերշ. Ս. Յովնան Ս. Արք. Տէրտէրեան, ով բարձր գնահատեց Հայր Սուրբի կատարած ոչ միայն այս աշխատանքը, այլեւ այն բոլոր գիտական աշխատութիւնները եւ ուսումնասիրութիւնները, որ ան կատարած է այս տարիներու ընթացքին: Սրբազան Հայրն իր խօսքին մէջ նշեց նաեւ, որ Հայր սուրբը թանկ ու սիրելի է մեզ համար

իր հոգեւորականի փութեռանդ դիմագիծով, բազմաջան ու անձնուրաց մտաւորականի ազնիւ կերպարանքով, այլեւ երեւելի վաստակով՝ հայագիտական եւ մշակութային ասպարեզներու մէջ: Իր խօսքի վերջաւորութեանը Սրբազան Հայրը առանձնացուց աղօթամատենանի կարեւորութիւնը նշելով, որ Նարեկացիի «Մատենան Ողբերգութեան» աղօթամատենանը բառերով հասկնալը անհնար է, այն կարելի է ըմբռնել միայն, որպէս հոգեթովիչ աղօթք եւ ի վերջոյ աղօթամատենանի մեծագոյն արժեքի ապացոյցը կը փաստուի նրանում, որ մարդկութեան բազում սերունդներու վրայ անոր թողած անխամր ազդեցութիւնը, այսօր էլ դեռ կը շարունակէ ճառագայթել՝ համայն մարդկութեանը խօսակից եւ մասնակից դարձնելով մեծն վարդապետի հոգու եւ սրտի թոյնքին: Վերջում ձեռնարկի աւարտին սրահին մէջ տեղի ունեցաւ նկարահանում եւ պատշաճ հիւրասիրութիւն:

Դիւան Առաջնորդարանի

Առողջապահական

«Օմիքրոն»ը 70 Անգամ Աւելի Արագ Կը Բազմանայ «Պրոնք»ներուն Մէջ, Զան «Տելթա»ն

Քորոնա ժահրի «Օմիքրոն» տարբերակը 70 անգամ աւելի արագ կը բազմանայ հիւանդներու «պրոնք»ներու (շնչառական ուղիներու ճիւղաւորումներ) հիւսուածքներուն մէջ, քան «Տելթա»ն: Այս մէկը պարզած են հոնգոնկցի գիտնականները: Բայց ատոր հետ մէկտեղ «Օմիքրոն»ը 10 անգամ աւելի դանդաղ կը բազմանայ թոքերուն մէջ, եւ ատոր համար մասնագէտները յոյս ունին, որ վարակը աւելի դիւրին կը յաղթահարուի: Գիտնականները հետազօտած են թոքերու հիւանդութիւններ ունեցող հիւանդներու հիւսուածքներու նմուշները եւ բաղդատած՝ քորոնա

ժահրի, «Տելթա»ի եւ «Օմիքրոն»ի սկզբնական տարբերակի աշխուժութիւնը: Չնայելով որ «պրոնքիալ» վարակը կրնայ աւելի դիւրին յաղթահարուիլ օրկանիզմին կողմէ, մասնագէտները մտահոգ են, որ «Օմիքրոն»ը կրնայ մեծ սպառնալիք ներկայացնել: Մասնագէտները նաեւ մտահոգ են պատուաստներու դիմադրողական պատասխանէն «Օմիքրոն»ին խուսափելու կարողութենէ: Այդ կրնայ ստեղծել սուր բորբոքում հիւանդներու մօտ, որ կ'առաջանայ դիմադրողական համակարգի գեր գրգռուածութենէ, եւ որ կրնայ մահացու ըլլալ:

Գիշերը Յայտնուող «Օմիքրոն»ի Ախտանշանը

Քորոնա ժահրի «Օմիքրոն» տարբերակը ունի արտասովոր ախտանշան մը, որ միայն գիշերը կը յայտնուի: Այս մասին գրած է Daily Star-ը՝ յղում կատարելով ITV Lorraine հեռատեսիլի հեռարձակումը: Հարաւային Ափրիկէի մէջ, ուր առաջին անգամ յայտնաբերուած է քորոնա ժահրի նոր տարբերակը, բժիշկները յայտնած են գիշերային քրտնարտադրութեան յաւելումի վերաբերեալ՝ վարակուած հիւանդներու բողոքներու մասին: Եթէ սկիզբը քորոնա ժահրով վարակման ախտանշան կը նկատուէր անընդհատ հազը, բարձր տաքութիւնը եւ հոտի ու համի կորուստը, ապա այժմ հիւանդներու

մօտ սկսած է քիթը հոսիլ, գլխացաւ, յոգնածութիւն, կոտորտուքներ եւ մարմնի ցաւեր, ինչպէս նաեւ՝ գիշերային քրտնարտադրութիւն ի յայտ գալ: Մասնագէտ Ամիր Խան ըսած է, որ այս ախտանշանները պէտք է ներառել Անգլիոյ առողջապահութեան ազգային ծառայութեան (NHS) ցուցակին մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ հետեւիլ «Օմիքրոն»ով վարակման դէպքերուն եւ դիւրացնել ժահրին յայտնաբերումը: Մասնագէտին խօսքով՝ «կարմիր գօտիի մէջ» գտնուող հիւանդները իսկապէս յաճախ կը բողոքեն բարձր քրտնարտադրութեան մասին:

Afhil.com

Պատմաբան Յովսէփ Նալպանտեանի «Միջազգային Պատմութիւն» Հատորը

ԹԱԴԵՈՍ ԵՍԱՅԵԱՆ

Սեպտեմբեր 2018-ին, Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ Յովսէփ Նալպանտեանի «Միջազգային Պատմութիւն» խորագիրով հատորը, որուն մակագրուած օրինակը ստացայ Սեպտեմբեր 2021-ին: Հատորը կը բաղկանայ 719 էջերէ, ուր միջազգային այլազան դէպքեր տեղադրուած են սկսեալ 1789 թուականէն մինչեւ 2015 թ. ընդգրկելով իւրաքանչիւր տարուայ կարեւորագոյն դէպքերը, որոնք պատահեցան՝ Եւրոպայ, Ասիա, Ամերիկաներ, Արաբական երկիրներ եւ Հայ ժողովուրդին առնչուող եղելութիւններ:

Կոթողային գլուխ-գործոց մըն է այս հատորը, իր տեսակին մէջ իւրայատուկ, մանաւանդ անոր համար որ երկար տարիներու աշխատանք է, եւ բծախնդիր ճշգրտութեամբ:

Յ. Նալպանտեան կը պատկանի պատմաբաններու այն հոյին, որոնք անկողմնակալօրէն կը ներկայացնեն եղելութիւնները: Հմուտ գրականագետ-մատենագետ ըլլալով (հեղինակ 27 գիրքերու) անոր տեղադրած, ուսումնասիրած տեղեկութիւնները դիւրասահ ոճով շարադրուած են: Ան լաւագոյնս կ'օգտագործէ «գիրի» քաշողականութիւնը որ յաճախ կ'անմահացնէ դէպք կամ դէմք:

Հնագոյն ժամանակներէ սկսեալ «գիրը, գրութիւնը» օգտագործուած է, որպէս կատարուած իրողութիւնները անմահացնելու միջոց: Հին Եգիպտացիք ճանչցած են գիրի գորութիւնը ու փարաւոններու դամբանի պատերը գիրով զարդարելով՝ անմահացուցած են զանոնք: Բաբելոնի Համուրապի թագաւորը (Մ.թ.Ա. 1810-1750 թթ.) անմահացուցած է ինք-զինք՝ իր «Օրէնքներու ժողովածուն» քանդակելով քարերու վրայ: Աշխարհի առաջին խաղաղութեան դաշինքը անմահացած է փորագրուած ժայռի վրայ, երբ թշնամի կողմեր՝ Հիթիթ եւ Եգիպտոսի Ռամսիս երկրորդ հաշտուեցան Մ.թ.ա. 1258-ին, Գատեշի պատերազմէն վերջ:

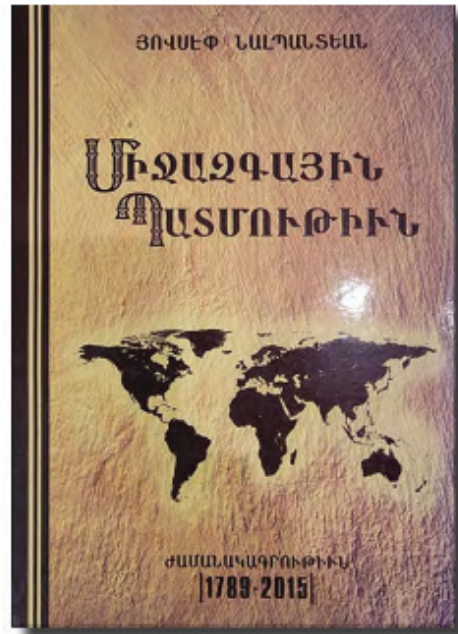
Հիացմունքի արժանի է գրականութեան եւ գիրքի սիրահար Յովսէփ Նալպանտեանը երբ կը տեսնէք զինք հանդէս է եկեր որպէս պատմաբան: Ժամանակին ճիշդ հակառակը կը պատահէր: Պատմաբանն էր, որ կը ներշնչուէր քերթողական դիւցազներգութիւն գրելու, ինչպէս Կիլկա-մմաշի (Gilgammash) դիւցազներգութիւնը շումարական երկրի մէջ, Մ.թ. Ա. 2900-2350 թթ. եւ անշուշտ Հոմերի (Homer) Մ.թ.Ա. 750 թուականի հրաշալի զոյգ դիւցազներգութիւնները Իլիատի եւ Օտիսիէ:

Գիրը, մերօրեայ գիրը, ունեցեր է իր նախահայրը՝ Սեպագիրը, որ ստեղծուած է Շումերներու օրով 5000 տարի առաջ: Սեպագիր գրութիւններ արձանագրուած են կոթողային ժայռերու վրայ, յղկուած մարմար սալիկներու վրայ եւ կամ կաւ սալիկներու վրայ: Լեզուաբան մատենագիրներ այս արձանագրութիւններով կարողացեր են վերականգնել Հին Ազգերու պատմութիւնը:

Որպէս պատմաբան՝ նշանաւոր եղած է լեզուագետ Մար Աբաս Կատինա. Ան Ասորի էր, քարտուղարը Վաղարշակ Ա. Արքայի (Մ.թ.Ա. 247-225) եւ որու հրահանգով սերտած է ասորի արխիւները, զանազան սեպագիր արձանագրութիւնները եւ գրած հայ ժողովուրդի առաջին «Հայոց պատմութիւն» գիրքը նշելով թագաւորներու անուններ մինչեւ Տիգրան Առաջինի օրերը: Մովսէս Խորենացի մեծապէս օգտուած է Մար Աբաս Կատինայի գրութիւններէն:

Հայ գիրքերու գիւտը 405 թուականին՝ հիմնաքարը դրաւ Հայ մատենագրութեան ոսկեդարին: Համբաւաւոր պատմաբաններ էին Փաւստոս Բիւզանդ, Եղիշէ վարդապետ, Ղազար Փարպեցի, Մովսէս Խորենացի՝ պատմահայրը Հայոց պատմութեան, որ վերականգնեց եւ վերակենդանացուց Հայոց Պատմութիւնը սկսեալ Հայկ Նահապետէն մինչեւ Արշակունի թագաւորութեան անկումը:

Հպարտօրէն կ'արձանագրենք այստեղ որ 2019-ին հրատարակուեցաւ Յովսէփ Նալպանտեանի կազմած եւ խմբագրած հատորը «Զօրավար Անդրանիկ եւ իր պատերազմները» խորագրով, որուն առաջին հրատարակութիւնը լոյս տեսած

Էր Պոլսոյ մէջ 1920-ին, Արսէն Մարմարեան անունով, հեղինակները երկուքն էին՝ Լեւոն Թիւթիւնճեան եւ Վահան Թոթովնց:

«Միջազգային պատմութիւն» հատորին մէջ կան բազմաթիւ նորութիւններ, որոնց կը հանդիպինք առաջին անգամ: Էջ 275-276 գերմաներէն եւ ֆրանսերէն փաստաթուղթ, որտեղ զուգահեռօք ժողովուրդի բողոքի ստորագրութիւններն են, մենք երախտապարտ եղա՞ծ ենք այդ ազգին իրենց նախնիներուն կատարած մեծ մարդասիրական գործողութեան համար: Կէս եւ քառորդ էջեր որպէսզի դատարկ չմնան Նալպանտեանը խելացի գաղափարը ունեցած է զանոնք լեցնելու պատմական փաստերով, որոնք մենք կարդալու եւ գտնելու համար պիտի փնտռէինք տասնեակ հատորներ. այդ էջերէն մի քանին՝ 23, 27, 29, 35, 37, 45, 51, 57, 59, 61, 69, 71, 80, 86, 92, 98, 101, 106, 113, 118, 121, 124, 126, 129, 131, 137, եւ այլն:

Ահա կարգ մը հետաքրքրական տուեալներ հատորէն.

- 1876-ին կը ծնի Ալֆրէտ Եարրօ Էռնեստ, կը մահանայ 1939-ին: Ամերիկացի միսիոնար: Ան 1916-ին մեծ դերակատարութիւն կ'ունենայ շուրջ 300 հազար անօթեւան, խեղճ հայ գաղթականներ ապահով կերպով Արեւելեան Հայաստան հասցնելու գործին մէջ: 1920-ին կը դառնայ Near East Foundation-ի տնօրէն: (Էջ 210):

- 1876-ին կը ծնի Զարէն Եփփէ, կը մահանայ 1935-ին: Դանիացի միսիոնարուհի, հայասեր մեծ գործիչ: Ան մեծապէս օգնած է հայ որբերուն եւ կարօտեալներուն: Հալէպի Նոր Գիւղ շրջանի մէջ իր հիմնած որբանոցը կը կտակէ Ազգ. Առաջնորդարանին: 1947-էն ի վեր այդ նոյն տեղը կը հիմնուի Զարէն Եփփէ Ազգ. Ճեմարանը, կը գործէ մինչեւ այսօր: (Էջ 210):

- 1880-ին կը ծնի Հարոլտ Պիւքսթոն, կը մահանայ 1976-ին: Անգլիացի հոգեւորական եւ հաս. գործիչ: Ցեղասպանութենէն ետք մեծապէս օգնած է հայերուն: 1914-ին եղբօրը հետ կը հրատարակէ «Ճանապարհորդութիւն եւ քաղաքականութիւնը Հայաստանի մէջ» գիրքը: (Էջ 222):

- 1882-ին կը ծնի Մարիա Ճէքըլպսըն, կը մահանայ 1960-ին: Դանիացի բժիշկ, միսիոնարուհի: Խարբերդի մէջ ականատես եղած է 1915-ի ջարդերուն: Կը հաստատուի Լիբանան եւ 1922-ին Սայտայի մէջ կը հիմնէ «Թռչնոց բոյն» որբանոցը (յետոյ կը տեղափոխուի Պէրոլը): Հազարաւոր հայուհիներու հոգ տարած է: Շատ սիրուած եւ յարգուած նուիրեալ դանիացիին կոչած են «մամա»: (Էջ 228):

- 1883-ին կը ծնի Ֆայէզ Էլ Ղուսէյն, կը մահանայ 1968-ին: Սուրիացի արաբ, եղած է օսմանցի պաշտօնէյ: Ջարդերու ականատեսն էր: Կը հրատարակէ «Ջարդերը Հայաստանի մէջ» շատ կարեւոր վկայութիւններու գիրքը: (Էջ 232):

- 1886-ին կը ծնի Արմին Վեկներ, կը մահանայ 1978-ին: Գերմանացի բանակային բժիշկ: Առանց արտօնութիւն ունենալու լուսանկարած է բազմաթիւ վաւերական նկարներ հայոց ցեղասպանութեան հետ առնչուած: Այդ նկարները շատ մեծ արժէք ունին մեր դէմ կատարուած ցեղասպանութեան որպէս օտարի գործ-վկայութիւն: Կը հրատարակէ «Անվերադարձ ճամբան» գիրքը 1919-ին: (Էջ 242):

- 1887-ին կը ծնի օր. Հետփիլ Պիլ (Միս Պիլ Մայրիկ) Եսթոնիոյ Հափսալ քաղաքը, կը մահանայ 1981-ին: Ան մեծապէս օգնած է հարիւրաւոր հայ որբերը պահելու եւ խնամելու մէջ: 40 տարի ծառայած է հայ ժողովուրդին: (Էջ 245):

- Կը ծնի Զաթէ Էրիօլտ, մահուան թ.ը անյայտ է: Գերմանացի միսիոնար եւ դաստիարակ: Ան աշխատած է Վանի շրջակայ գիւղերուն մէջ եւ մեծապէս օգնած հայերուն: Իր գործերէն կը յիշենք՝ «Ապրածներս եւ տեսածներս» 1937 թ., յուշերու կարեւոր գիրքը: (Էջ 253):

- Անգլիացի աշխարհագրագետ, ճանապարհորդ Հենրի Լինչը 1893-94-ին եւ 1898-ին կ'այցելէ Հայաստան եւ իր հաւաքած բազմաթիւ նիւթերու հիման վրայ կը հրատարակէ «Armenia» գիրքը: (Էջ 264):

Հատորը ունի նաեւ օգտագործուած աղբիւրներու ցանկ: Անձնանուններու հսկայ ցանկ (Էջ 645-713) աւելի քան 5000 անուն:

Ժրաջան, ողջամիտ եւ լայնախոհ անձ է Յովսէփ Նալպանտեանը: Ան իր հատորներով, գրութիւններով կը հարստացնէ Արեւմտահայ պատմաբաններու վարկը, ինչպէս Վահագն Տատրեան, Յակոբ Զոլաքեան եւ Ռիչարտ Յովհաննէսեան: Յիշեալ պատմաբանները մեծապէս կը գնահատեն ու կը մեծարեն իրենց արդարադատ բարեկամ թուրք պատմաբան Դաներ Աքչամը, որ պատմական փաստերով կը մեղադրէ Օսմանեան թուրքիան որ ծրագրեց եւ գործադրեց ցեղասպանութիւնը, հայոց ջարդերը: Նոյն պատմաբանները կը զգուշացնեն ողջ աշխարհը որ չխաբուի կաշառակեր օտար պատմաբաններէ որոնք կը փորձեն «մաքուր դէմքով նոր ազգային պատմութիւն» ստեղծել Ազերի ժողովուրդին համար:

Իսկապէս վաւերական պատմաբան է գրականագետ-մատենագետ Պրն. Յովսէփ Նալպանտեանը: Մեծ յարգանք ու պատիւ անոր վաստակին:

Շրջանցել «Հանգստութեան Գօտին»

ՊԻԱՆՔԱ ՍԱՐԸԱՍԼԱՆ

Նուաճումները կամ հերոսութիւնները՝ որոնց մասին կը կարդանք պատմութեան գիրքերու մէջ, տեղի ունեցած են մարդոց «հանգստութեան Գօտիները» քելուն շնորհիւ: Ոչ մէկ փոփոխութիւն, զարգացում կամ փոխակերպում տեղի ունեցած է կանաչ խոտերու վրայ պառկելով ու ձեռնածալ հետեւելով ժամանակի սղաճին:

Շատ լաւ գիտենք, որ մեր նպատակներուն հասնելու համար պէտք է քրտնաջան աշխատինք, յաղթահարենք դժուարութիւնները եւ դուրս գանք այն տուփէն, որու մէջ փակուած ենք: Թէեւ այս բոլորին կը գիտակցինք, սակայն կը դժուարանանք դուրս գալ փակ արկղերէն, ձգտիլ գործի մը եւ ձեռնարկել անհրաժեշտ քայլեր: Երբ մենք որոշում մը առնելու պարտաւորուինք՝ մեր վախերը, վերապահութիւնները, տատանումները կը շրջապատեն մեզ: Մշուշի ամպ մը կը պատէ մեր միտքը:

Կեանքը յոյսի ճամբորդութիւն մըն է դէպի անյայտ ապագայ: Եկեք, պահ մը մեր կեանքը ընդունինք որպէս ճանապարհորդութիւն եւ հետեւեալ հարցումները ուղղենք մենք մեզի. ի՞նչ կրնանք վերահսկել այս ճամբորդութեան ընթացքին՝ սկիզբի (ծնունդ) եւ վերջի (մահ) միջեւ, ինչպէ՞ս կրնանք առաւել հաճոյք ստանալ եւ ինչպէ՞ս կրնանք մեր կեանքը ձեւաւորել մեր որոշումներով: Մեր ապագայի վերաբերեալ կարգ մը կարեւոր որոշումներ առնելու ժամանակ, անխուսափելիօրէն, կը լքենք մեր «հանգստութեան Գօտին» եւ կը ճամբորդենք դէպի նոր փորձառութիւններ: Այս կերպով մենք կրնանք առարկայական վերաբերմունք ցուցաբերել եւ ընդունիլ մեր որոշումներու հաւանական հետեւանքները՝ լաւ թէ վատ:

Բոլորս ունինք իտեալներ, երազանքներ, ցանկութիւններ ու յոյսեր: Կը հաւատանք, որ մեր ամբողջ ուժով կը ձգտինք հասնիլ անոնց: Որով որ հարցնենք, պիտի ըսէ, թէ իր կարելին ի գործ դրած է անոնց հասնելու համար:

Ներկայիս, մասնաւոր նոր սերունդի ներկայացուցիչներէն շատեր ամենաչնչին ծախողման հետեւանքով հեշտութեամբ կը յանձնուին եւ յուսահատութեան կը մատուին: Մեծ ներուժ ունեցող երիտասարդներու մեծամասնութիւնը կը կարծէ, թէ իր կեանքը փակուղիի մատնուած է քննութեան մը արդիւնքով: Կամ այն անձը, որ չի գբաղիր իր փափաքած աշխատանքով, հաճոյք չի ստանար ու ինքզինք կը զգայ թակարդի մէջ, ցաւօք սրտի, կրնայ միանգամայն «աղբաման թափել» իր կեանքի բոլոր յոյսերը: Այսպէս կրնանք բազում նման օրինակներ տալ:

Դուք ալ նման դժգոհութիւն կը զգա՞ք ձեր կեանքի մասին: Երբեմն կ'ըսէ՞ք, թէ ոսկէ վանդակի սոխակը աւելի երջանիկ ու խաղաղ կեանք ունի: Այս բոլորը ձեր «հանգստութեան Գօտին» չլքելու չքմեղանքներ են...

Եկեք, դադրինք պատրուակ փնտռել եւ թողնք մեր «հանգստութեան Գօտին» եւ սկսինք ձեռնարկել քայլերու, որոնք մեզի հնարաւորութիւն կու տան վայելել կեանքը եւ հասնիլ մեր իտեալներուն:

Դէպի յառաջ առնուելիք իւրաքանչիւր քայլ կարեւոր է, քանի որ որքան հերթականքայլ

առնենք, այնքան կը մօտենանք մեր անյաղթահարելի անուանած հանգրուանին: Ուրեմն, մեր ցանկութիւններուն հասնելու մոգական ճանապարհը կ'անցնի մեր «հանգստութեան Գօտին» դուրս. սկիզբին փոքր քայլերով, յետոյ վճռական քայլերով, իսկ աւելի վերջ՝ ամուր ու յամառ քայլերով՝ մինչեւ հասնինք մեր ցանկութիւններուն:

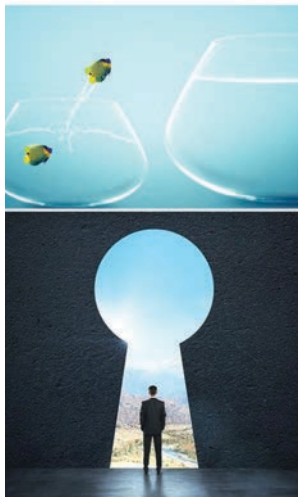
«Հանգստութեան Գօտի»-ն դուրս առնուած առաջին քայլէն յետոյ փորձառութիւն ձեռք կը բերենք այն ճանապարհի վրայ, ինչ որ մեզ կը տանի մեր իտեալներուն: Գիտակցելով, որ իւրաքանչիւր քայլ մեզ աւելի կը մօտեցնէ մեր նպատակներուն, հետզհետէ աւելի կը վայելենք ճամբորդութիւնը եւ մի առ մի կը թողնք մեր վախերը, անհանգստութիւնները եւ բոլոր ներքին ու արտաքին գործոնները, որոնք կը փորձեն կանգնեցնել մեզ: Զայլ առ քայլ դէպի յաղթանակ երթալու խանդավառութիւնը մեզ կը քաջալերէ՝ ինչպէս երկար ճամբորդութեան ընթացքին պատուհանէն ներս մտնող մաքուր օդը:

Այս ճանապարհորդութեան աւարտին մեզի կը սպասէ մեծ պարգէւ մը: Բայց այն ինչ, որ մենք կ'ապրինք մինչեւ այդ մրցանակին հասնիլը, նոյնքան արժեքաւոր է, որքան այդ պարգէւը: Ուստի անհրաժեշտ է վայելել ճամբորդութեան իւրաքանչիւր պահը:

Գիտենք, որ այն բոլոր զգացումները, որոնք մեզ կը կալանաւորեն մեր «հանգստութեան Գօտին» ներս, բացասական զգացումներ են՝ մասնաւոր մեր վախերը, որոնք ամենամեծ խոչընդոտը կը հանդիսանան մեր ներուժը բացայայտելու համար: Իրապէս, մեր վախերը հիմք կը հանդիսանան մեր անհիմն ծուլութեան, յետաձգածներուն եւ պատրուակներուն: Երբ մենք կը յաղթահարենք մեր վախերը եւ կը սկսինք զանոնք օգտագործել՝ որպէս զէնք, կը տեսնենք, թէ կեանքը յղի է մեծ բարեփոխումներու: Պէտք է ընդունինք մեր վախերը այնպէս, ինչպէս որ կան: Այս կերպով հնարաւորութիւն կ'ունենանք իրադարձութիւնները աւելի լայն տեսանկիւնէ դիտելու:

Այս ճամբորդութեան ընթացքին մեծ նշանակութիւն ունի հրաժեշտ տալ այն սովորութիւններուն, որոնք դարձած են մեր կեանքի մէկ մասը, բայց երկարաժամկէտ հեռանկարով չեն նպաստեր մեր յառաջընթացի: Այն սովորութիւնները, որոնք մեր առօրեայ կեանքի մէջ տեղ կը զբաղեցնեն, բեռ են, որոնք կը դանդաղեցնեն, նոյնիսկ կը խոչընդոտեն մեր զարգացումը: Երբ ազատինք անոնցմէ, տեղ բացած կ'ըլլանք նոր փորձառութիւններու:

Ինչպէս կը տեսնենք, «հանգստութեան Գօտին» հեռանալը դիւրին չ'է եւ կը պահանջէ ցանկութիւն, կամք եւ կարգապահութիւն: Այս որոշումը առնելէ յետոյ կը տեսնենք, թէ մեր կեանքը նոր դէմք մը կը ստանայ, ծաղիկները կը դառնան աւելի գունեղ, ծովը կը հանդարտի ու մեր կեանքը առհասարակ աւելի հաճելի կը թուի:

ԲԱՆ ՈՒ ԳԻՐ

Արտերուն Հրաւերը

Գիւղականներէն հորիզոնները մինչեւ Կը տարածուի մեր մայրութիւնը հողի: Գարունն եկաւ. չի բաւեր ձիւնը թեթեւ Ալ ծածկելու մեր մերկութիւնը յողի: Վերադարձէք մեր ծոցը, ով մըջակներ, Առաւօտներն արդէն Ապրիլ կը բուրեն. Սառն է լուծուած կը կարկաջեն առուակներ. Մեր տաք կողմէն ծըլաւ Նարգիսը արդէն: Մեզի եկեք. ձեր սերմով լի բուռներուն Մենք կը սպասենք կիներու լուռ ըղձակքով. Ճաճանչն արդէն խըրուեցաւ մեր սիրտերուն: Պիտի լեցուին քըրտինքներու համրանքով Հասկերը շէկ, ու պիտի որքան բերկրինք Երբ առջի հեղ խոփը ճըմլէ մեր ըստինք:

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՑ

23 2021
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Կրկ	Երկ	Երք	Չրք	Հնգ	Ուրք	Շբթ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

ԳՐԻԳՈՐ ՇԼԴԵԱՆ
(1900 – 1985)
«Առաւօտ»

ՏԱՐՔԵՐԱԳ21

Փորձագրական Մրցույթ «Վերջին 300 Տարիներու Ամենաազդեցիկ Հայը»

«Վերջին 300 տարիներու ամենաազդեցիկ հայը» Տարբերակ21 առցանց հանդեսին (www.darperag21.net) կողմէ կազմակերպուած փորձագրական (essay) մրցույթ է, որուն կրնան մասնակցիլ պատմաբանութեան, քաղաքագիտութեան, ընկերաբանութեան, մշակութաբանութեան եւ այլ գիտութիւններու 25-էն 40 տարեկան ուսանողներ եւ մասնագէտներ աշխարհի բոլոր կողմերէն: Մրցույթը յաղթող գրութեան հեղինակը կամ հեղինակները պիտի ստանան(ն) 150 ամերիկեան տոլարի մրցանակ: Երկու այլ գրութիւններու պիտի շնորհուին յատուկ գնահատանքի մրցանակներ՝ իւրաքանչիւրը 75 ամերիկեան տոլարի չափով: Մրցույթին ներկայացուած այլ գրութիւններու հեղինակները, որոնց գործերը կը հրապարակուին Տարբերակ21 հանդեսին մէջ, կը ստանան 30 ամերիկեան տոլարի պատուեգին:

Ա. Թեման.

Մրցույթին մասնակիցները իրենց յօդուածներուն մէջ հիմնականին մէջ պետք է պատասխանեն հետեւեալ հարցերուն.

1. Ով է այն անձը, որ մեծագոյն ազդեցութիւնը ձգած է հայ ժողովուրդի 18-րդէն 21-րդ դարերու պատմութեան վրայ:
2. Ինչին մէջ կը կայանայ այդ ազդեցութիւնը՝ պատմականօրէն:
3. Ինչով կ'արտայայտուի այդ ազդեցութիւնը՝ այժմեականօրէն:

Բ. Առարկան.

1. Յօդուածներու առարկայ կրնան դառնալ Էթնիկ-ազգային պատկանելութեան առումով իրենք զիրենք հայ համարող՝ 18-րդէն 21-րդ դարու տարբեր ոլորտներու գործիչներ, որոնց միտքն ու գործունէութիւնը սերտօրէն կապուած են հայ ժողովուրդի պատմութեան՝ վերջինիս բնապատմական տարածքին

ՍՈՒՐԲ ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ ՏՕՆԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Քրիստոնէական եկեղեցւոյ առաջին սարկաւագին եւ Նախավկային՝ Ս. Ստեփանոսի տօնին առիթով, Կիրակի, 26 Դեկտեմբեր 2021-ին, Անթիլիասի Մայրավանքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ

Հանդիսապետութեամբ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

պիտի պատարագէ եւ յաւուր պատշաճի քարոզէ
ԳԵՐՇ. Տ. ԿՈՍԻՏԱՍ ԱՐՔ. ՕՅԱՆԵԱՆ

Ս. Պատարագի աւարտին, սարկաւագաց տօնին առիթով, Դպրեվանքի սարկաւագները գեղարուեստական յայտագիր մը պիտի ներկայացնեն Վեհարանի դահլիճէն ներս, ապա Վեհափառ Հայրապետը իր Հայրապետական պատգամը պիտի ուղղէ:

Սիրով կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդի բոլոր զաւակները աղօթակից դառնալու Դպրեվանքի սարկաւագաց դասուն: Նշենք, որ Ս. Պատարագը ուղիղ պիտի սփռուի Կաթողիկոսարանի CiliciaTV-ի Facebook-ի եւ YouTube-ի էջերէն:

մէջ թէ անորմէ դուրս:

2. Բացի անձնաւորութիւններէ, յօդուածներու առարկայ կրնան դառնալ նաեւ որոշակի ոլորտ կամ գործառնոյթ ներկայացնող հաւաքական կերպարներ (ինչպէս օրինակ՝ «հայ եկեղեցականը», «հայ շինականը», եւայլն):

Գ. Պայմանները.

1. Յօդուածը ներկայացնել հայերէն կամ անգլերէն:
2. Յօդուածը ներկայացնել շարուած՝ Microsoft Word-ով:
3. Ծաւալը՝ մօտաւորապէս 1000 բառ, ծանօթագրութիւնները կամ յաւելումները՝ չհաշուած:
4. Տառատեսակը՝ Sylfaen, չափը՝ 12 կէտ, բոլոր էջերը՝ տողերու կրկնակի տարածութեամբ, բոլոր կողմերէն՝ 1 inch լուսանցքներով:
5. Յօդուածին վրայ չնշել հեղինակի կամ հեղինակներու անուններ:
6. Յօդուածէն անջատ բայց անոր հետ նոյն նամակով ուղարկուած բացատրական էջի մը վրայ նշել հեղինակին կամ հեղինակներուն անունները, յօդուածին վերնագիրը, բնակութեան հասցէն, հեռաձայնի թիւը եւ իմէյլ հասցէն:
7. Այն յօդուածները որոնք չեն համապատասխաներ այս պայմաններուն կրնան մրցույթէն դուրս մնալ:

Դ. Պայմանաժամը

1. Յօդուածները պետք է ուղարկել մինչեւ 28 Յունուար, 2022:
2. Յաղթողները պիտի յայտարարուին 28 Փետրուար, 2022-ին:
3. Տարբերակ21 հանդեսը իրեն կը վերապահէ մրցույթին ներկայացուած որեւէ յօդուածի հրապարակում իր կայքին մէջ:

Ե. Ուղարկում

Յօդուածը եւ անոր բացատրական էջը, առանձին՝ MS Word-ի մէջ շարուած, միեւնոյն նամակով ուղարկել editor@darperag21.net հասցէին, մինչեւ 28 Յունուար, 2022:

Մարզական

2021 Տարեշրջանի Հայաստանի Տասը Լաւագոյն Մարզիկները

Հայաստանի լրագրողները եւ ազգային խումբերու գլխաւոր մարզիչները քուէարկութեամբ ընտրեցին 2021 տարեշրջանի լաւագոյն տասը մարզիկները: Ստորեւ՝ լաւագոյն տասնեակին անուանացանկը.
Ալեքսանտան Արթուր՝ յունահռոմէական ըմբշամարտ
Ամոյեան Մալխաս՝ յունահռոմէական ըմբշամարտ
Պաշտով Յովհաննէս՝ բռնցքամարտ
Դաւթեան Արթուր՝ մարմնամարզութիւն

Լալայեան Վարագդատ՝ ծանրաբարձութիւն
Դանիէլեան Էլինա՝ ճատրակ
Յարութիւնեան Արսէն՝ ազատ ոճի ըմբշամարտ
Մարտիրոսեան Սիմոն՝ ծանրաբարձութիւն
Միսասեան Գոռ՝ ծանրաբարձութիւն
Չալոյեան Դաւիթ՝ բռնցքամարտ
Մարգարէտներուն քուէարկած «Տարուան համակրանք» մրցանակը շահեցաւ աշխարհի պիտոյեան Մալխաս Ամոյեանը: